زنجیرەی هاوەڵانی پێغەمبەر

07

ئەبو ئەیوبی ئەنصاری

(خالیدی کوڕی زەید)

حبيب محمد سعيد

بسم الله الرحمن الرحيم

ئەبو ئەییووبی ئەنصاریی

(خالیدی کوڕی زەید)

ئەبو ئەییووبی ئەنصاریی
(خالیدی کوڕی زەید)

نـوسـیـنـی
حبیب محمد سعید
بڵاوکردنەوەی
نوسینگەی تەفسیر بۆ بڵاوکردنەوەو ڕاگەیاندن
نەخشەسازی ناوەوە
زەردەشـت کاوانـی
خـەت
نـەوزاد کۆیـی
بـەرگ
تـرایـزۆن
قەبارەی کتێب
١٤× ٢١ - (٤٠) لاپەڕە
نۆرە و ساڵی چاپ
یەکەم ١٤٣٧ ك - ٢٠١٦ ز
تـیراژ
٢٠٠٠ دانە

لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی کتێبخانە گشتییەکان ژمارەی
سپاردنی (١٦) ی ساڵی ٢٠١٦ ی پێدراوە

نوسینگەی تەفسیر
بۆ بڵاوکردنەوەو ڕاگەیاندن
هەولێر - شەقامی دادگا - ژێر هوتێلی شیرین پالاس
+964 750 818 08 66
www.al-tafseer.com
tafseeroffice@yahoo.com
/TafseerOffice

زنجیرەی هاوەڵانی پێغەمبەر ٧

ئەبو ئەییووبی ئەنصاریی

(خالیدی کوڕی زەید)

نوســـینی

حبیب محمد سعید

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

ئازیزەکانم، ئەی هاوەڵە شیرینەکانی پێغەمبەری خوا..

چاك لام ڕوونە تەنها مسوڵمانەکان بە دڵ و بە گیان ئێوەی بەڕێزیان خۆش ئەوێت چونکە ڕەفتاری شیرین و کاری مەردانەتان شارەزان. بەڵان نەفام و هەرزە و خۆپەرست و خەڵەتاو و مێشك بەنج کراو و بەکرێ گیراوەکانی بێگانەی کافر هەروەك شەمشەمە کوێرە توانای بینینی خۆری نیە، ئەوانیش دڵیان تاقەت ناگرێ ژیانی ئێوەی قارەمان پێشکەش بە مسوڵمانەکان بکرێت، چونکە ئەزانن ڕیسەکەیان ئەبێتەوە بە خوریی.

پێشکەش

پێشکەش بێت:

بەو موسڵمانانەی کە پەیمانی وەفادارییی و ڕاستگۆیی بەرامبەر بە دینەکەیان ئەدەن بە خوا.

بەو موسڵمانانەی سەروماڵیان تەرخان ئەکەن بۆ بەرزکردنەوەی ئاڵای خوا لەسەر زەوییدا..

بەو موسڵمانانەی کە پێغەمبەری ئازیزیان (صلی الله علیە وسلم) لە گیان و سەرو ماڵیان خۆشتر ئەوێت و هەموو شتێ ئەکەنە قوربانی خۆی و ڕێبازەکەی..

پێشەکیی

الحمد لله رب العالمين، والصلاة والسلام على سيد المرسلين و
أتباعه المخلصين أجمعين

ژیان بەبێ بیروباوەڕ ژیانێکی هیچە، بگرە ژیان نییە مردنە. بەڵام بە دەردی سەریی و مەینەت و سزا و ئازارەوە.

کەواتە بیروباوەڕ مایەی سەربەرزیی مرۆڤە. مایەی حەسانەوەی مرۆڤە. مایەی ژیانی ئاسودەیی و بەختیاریی و کامەرانی مرۆڤە، لەهەردوو جیهان دا..

بیروباوەڕێکیش کە ئەمەی لێ بێ تەنها ئیسلامە. تەنها ئیسلامە دەردی ئادەمیزادی گیرخواردوو چارەسەر بکا. تەنها ئیسلامە و بەس، ئیتر هەموو توولە ڕێگاکان دەستی مرۆڤایەتی یان بڕیوە. تۆڕی ڕاوکردنی ئادەمیزادی چاوبەستراون.

هاوەڵە بەڕێزەکانی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم زۆر چاك لەمە گەیشتن بۆیە بڕیاریان دا سەروماڵیان بکەنە قوربانیی، تا بیروباوەڕەکەیان گەشە بکا و جیهان گەش بکاتەوە..

کەواتە ژیانی قارەمانان بەم شێوەیە بووە و هەر بەم شێوەیەش ئەبێت.

بەڵام ئەوانەی لەهەر کوێ با بوو لەوێ شەن ئەکەن، ئەوانە نە نرخی خۆیان ئەزانن و، نە نرخی بیروباوەڕیش، ئەو وشە ورشەدارانەش کە لە زمانی لووسیان دەرئەچن تەنها وشەن و بەس. وشەش بە تەنیا ڕۆژێ لە ڕۆژان ئادەمیزادی نەحەساندۆتەوە.

ئەمە ڕاستی یەکە کە پێویستە هەڵگرانی بیروباوەڕی قورئان لەبەر چاویان بێت..

پێویستە بزانن موسڵمان بوون بریتییە لە پەیماندان بە خوای گەورە، پاشان تێکۆشان بە سەر و بە ماڵ و بە خۆشویستنی شەهیدیی و باك نەبوون لە خەشم و قینی کافران.

هیوادارم خوای گەورە لەسەر ڕاستی ڕامان گرێ و مەبەستیشمان لە هەموو کارێك دا ڕەزامەندیی ئەو بێت و بەس.

نووسەر

٦ی / موحەڕڕەمی / ١٤٠٢ ك

٢ی / تەشرینی دووەمی / ١٩٨١ ز

بەختەوەر

ئیماندارانی مەدینە ئەم سات و ئەو سات بە تەمای بە دیدار شادبوونی پێغەمبەری ئازیز بوون، تا ئەوە بوو گەیشتنە بەرەوە لە قەراغ مەدینەدا، لە (قوباء) چوار ڕۆژ مایەوە و لەو ماوەیەدا مزگەوتی قوبائی دروست کرد کە یەکەم مزگەوتێ بوو موسڵمانان بنیاتیان نا تا ببێتە مەڵبەندی خواناسیی..

پاشان پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم قوبائی بەجێهێشت و بە سواریی وشترەکەی هاتە ناو مەدینەوە.

ئەبێ بۆ ماڵی کێ بڕوا؟

کێ هەڵبژێرێ و ببێتە میوانی؟

پیاو ماقووڵان و ناودارانی مەدینە ئەهاتنە سەر ڕێگەی و هەریەکەیان هەوڵی ئەدا پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم لە ماڵی ئەوا دابەزێ.

یەك لەدوای یەك گەورە پیاوان ئەهاتنە ڕێگاکەی و دەریان ئەبڕی کەوا زۆر حەز ئەکەن ببێتە میوانیان و بە خزمەتی بگەن و هێز و توانا و غیرەتیان بکەنە قەڵغان بۆی.

هەریەکەیان بە ئاواتەوە بوو خۆشەویستی موسڵمانان و فێنکی دڵیان و ڕۆشنایی چاوەکانیان لە ماڵی ئەو میوان بێت، تا خێر و بێر بڕژێ بە سەریا.

لەوانەی کە هاتنە ڕێگای کۆمەڵێ لە تیرەی عەدیی کوڕی نەججار بوو کە خاڵوانی باپیری پێغەمبەر بوون، وتیان بە پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم: ئێمە خاڵوانتین، خێراکە، وەرە دابەزە لامان ئێمە خاوەنی پیاو و هێز و دەسەڵاتین، ئیتر با خزمایەتییمان بوەستێ. لە ئێمە تێپەڕ مەکە و مەچۆ بۆ لای کەسی تر. ئەی پێغەمبەری خوا لەبەر خزمایەتییمان کەسی تر لە ئێمە لە پێشتر نییە بۆت..

بەڵام پێغەمبەری ئازیز صلى الله عليه وسلم کە هەموو ڕەفتارێکی ڕێك و پێك و بێ کەم و کوڕییە، بۆ ئەوەی دڵی هەموویان ڕازیی بێت و هەست بە جیاوازیی نەکەن هەرچی جارێ کۆمەڵێ هەوڵیان ئەدا وشترەکە لا پێ بدەن، ئەی فەرموو:

((دعوها فإنها مأمورة - وازی لێ بێنن، فەرمانی بەسەردا دراوە)).

فەرمانی بەسەردا دراوە تا هەر شوێنێ خوا بیەوێ دیاریی بکا. شوێنێ دیاریی بکا تا ببێتە مزگەوتی ئیسلام.. تا ببێتە خانووی پێغەمبەری ئیسلام. تا ببێتە شوێن و ماوای پێغەمبەری ئازیز، هەتا دوای کۆچکردنیشی.

وشترەکە هەروا بە پێی ئەو نەخشەیەی کە بۆی کێشرابوو، وردە وردە و لەسەرخۆ هەنگاوی هەڵ ئەگرت، لە کاتێکا سەرداری مرۆڤایەتیی بەسەر پشتیەوە بوو. کۆمەڵێ ئیمانداریش - بەتایبەتیی ئەنصارەکان - وان لەوپەڕی خۆشیی و کامەرانییدا. ئەم ڕۆژە بە گەورەترین ڕۆژی

تەمەنیان ئەزانن کەوا خۆشەویستی خوا صلی الله علیه وسلم کۆچی کردووە بۆ ناویان، بۆیە هەریەکەیان بە ئاواتەوە بوو، وشترەکە لەبەردەم ماڵی ئەوانا چۆك دابدا تا خۆشەویسترین پیاو ببێتە میوانیان.

جا چ خۆشیی و کامەرانییەك لە جیهانا ئەگاتە ئەوەی کە پێغەمبەری ئیسلام، ڕزگارکەری مرۆڤایەتیی ماف خوراو صلی الله علیه وسلم ببێتە میوان. ببێتە میوانی کێیش؟! میوانی ئەوانەی کە بەشێوەیەك بوونە کۆمەك و پشتیوان بۆ دینی خوا کە قورئانی پیرۆز باسیان ئەکا!!

هەر کە وشترەکە بەردەم ماڵێکی بەجێ ئەهێشت خەم و خەفەت ئەو خێزانەی دا ئەگرت و خۆشیی و تیشکی هیوا ئەکەوتە دڵی ماڵی دووەمەوە کە بەڵکو میوانی ناوازە بەرئەوان بکەوێ..

هەروا وشترەکە لەسەر ڕەوتی خۆی بەردەوام بوو بەرەو شوێنی دیاریکراو بۆی. موسڵمانەکانیش بە دوایەوە ئەڕۆیشتن و بە گەرمیی چاوەڕێیان ئەکرد تا بزانن کێیە ئەوەی وا ئەوەندە خوا بەختەوەری کردووە و پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم ئەبێتە میوانی؟

هەتا ئەوە بوو گەیشتنە گۆڕەپانێکی چۆڵ و تیایا چۆکی دادا. بەڵام پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم دانەبەزی. دوای تۆزێك وشترەکە هەڵسا و کەوتە ڕێ، پێغەمبەریش صلی الله علیه وسلم جڵەوی بۆ شل کردبوو. تا سەربەستیی خۆی وەربگرێ و چۆن فەرمانی پیا دراوە وا بکا. ئەوەندەی پێ نەچوو گەڕایەوە دوا و لە شوێنی یەکەم جاریا چۆکی دادایەوە.

خاوەن ماڵ کە ئەمەی دی هەستی کرد کەوا پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم بووە بە میوانی ئەوان. خۆشیی و شادمانیی

کەوتە دڵی ئەبو ئەییووبەوە[1].

چ بەخششێکی ئەم سەر زەوییە ئەگاتە ئەمەی کە پێغەمبەری ئیسلام و خۆشەویستی موسڵمانان صلی الله علیه وسلم ببێتە میوانی؟ ئەبێ چ فەڕ و پیرۆزیی و بەختەوەرییەك بڕژێ بە سەریانا؟!

بۆیە خێرا لەناو موسڵمانە ڕاوەستاوەکانا بەوپەڕی خۆشییەوە دەرپەڕی و لە پێغەمبەری ئازیز چووە پێشەوە و بەخێرهاتنێکی گەرمی لێ کرد. بەخێرهاتنێکی وەهای لێ کرد کە زمان و پێنووس ناتوانن دەری بڕن مەگەر تەنها دڵ و ڕوحی موسڵمان بزانێ چۆن بەخێرهاتنێك بووە!! ئینجا شت و مەکەکانی هەڵگرت و دای بە شانیا، هەروەك هەموو گەنج و جەواهێری دنیای هەڵگرتبێ. هەڵی گرتن و بردنیەوە بۆ ماڵی خۆیان و ئەسعەدی کوڕی زورارەش وشترەکەی بردەوە ماڵی خۆیان.

کە پێغەمبەر دابەزیی و بۆی دەرکەوت ویستی خوا وایە ئەم شوێنە بکرێتە مزگەوت و نیشتگای یەکجاریی خۆی، جا فەرمووی:

﴿....رَّبِّ أَنزِلْنِي مُنزَلًا مُّبَارَكًا وَأَنتَ خَيْرُ الْمُنزِلِينَ ﴿٢٩﴾﴾ (المؤمنون)..

پاشان لە بارەی شوێنەکەوە - کە خەرمانی وشك کردنی خورمابوو - پرسیاری کرد..

خەرمانەکە هی دوو هەتیو بوو کە ئەسعەدی کوڕی زورارە سەروکاریی ئەکردن.. دوو کوڕەکە کە زانییان پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم پێویستە شوێنی چۆك دادانی وشترەکە بکا بە مزگەوت، ویستیان بە خۆڕایی دەستی لێ هەڵگرن لە پێناوی خوادا،

---

(١) ئەبو ئەییووب خەزرەجییە و بەشداریی پەیمانی عەقەبەی دووەمی کردووە. پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم لەگەڵ موصعەبی کوڕی عومەیردا کردنیە برا.

بەڵام پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم ئەمەی پەسەند نەکرد و لێی کرین - دیارە بە ئامادەیی مامۆکەیان ئەسعەدی کوڕی زورارە - بە دە دیناری ئەو چەرخە.

ئەبو ئەییووب سوپاسی خوای پەروەرگاری کرد بۆ ئەم بەخششە گەورەیە کەوا خۆشەویستەکەی کردە میوانی و لە ناو هەموو ماڵە موسڵمانەکانا ئەوی بۆ ئەم بەخششە هەڵبژارد..

پێغەمبەری خۆشەویست صلی الله علیه وسلم چووە ماڵی ئەبو ئەییووب. خانوەکەیان دوو قات بوو. جا ئەبو ئەییووب بۆ ئەوەی زیاتر ڕێز لە میوانی ئازیز بگرێت باڵاخانەکەی بۆ چۆل کرد.. بەڵام پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم دڵی بە قاتی خوارەوە بوو، ئەویش لە فەرمانی دەرنەچوو و قاتی خوارەوەی بۆ چۆل کرد.

شەو داهات و ئەو میوانانەی پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم کە لە لای بوون هەڵسان و ئەبو ئەییووب و خێزانەکەشی سەرکەوتن بۆ سەرەوە بۆ شوێنی خۆیان. هەر ئەوەندە بوو دەرگایان داخست، خێرا ئەبو ئەییووب ئاوڕی دایەوە بۆ لای خێزانەکەی و پێی وت:

ماڵی کاولمان، چیمان کرد؟!

ئایا ئەگونجێ پێغەمبەری خوا لە خوارەوە بێت و ئێمەش لە سەرەوە؟!

ئایا ئەگونجێ ئێمە بکەوینە نێوانی پێغەمبەر و وەحییەوە؟! کەواتە ئێمە تیاچووین..

ژن و مێردە کەوتنە گێژاوی پەشیمانیی و سەرسامییەوە. خەم و خەفەت دایگرتنەوە. خۆشیی و شادمانی هاتنی میوانی ئازیزیان لێ تێك چوو، لەبەر خۆیانەوە بەختەوەرترین خێزانی مەدینە بوون، کەچی وا خەم و پەژارەی ئەم نەزانکارییەیان یەخەی پێ گرتن..

تازە چاریان نییە، ئەبێ ئارام بگرن تا ڕۆژ ئەبێتەوە. ناچار چوونە لایەکی خانووەکەوە و کەناریان گرت تا ڕاستەوخۆ بەسەر سەری پێغەمبەری خواوە نەبن و، بە کەنارا و بەسەر نووکی پەنجەی پێیانەوە هات و چۆیان ئەکرد..

خۆشەویستییەك لە دڵەوە بێت زۆر جیاوازە لەوەی کە لەبەر رووگیریی، یا ترس پیشان بدرێ.

هەرچۆنێ بوو ڕۆژیان لێ بۆوە. ئەوسا ئەبو ئەییووب هاتە خزمەتی پێغەمبەر و وتی: بەخوا ئیمشەو نە منیش و نە ئوم ئەییووبیش چاومان نەناوە بەیەکا..

پێغەمبەر صلی اللە علیە وسلم فەرمووی:

لەبەر چیی ئەبو ئەییووب؟!

وتی: بیرم کردەوە کەوا من وام بەسەر خانوویێکەوە کە تۆ وای لە ژێریا وە ئەگەر بجوڵێمەوە تۆز ئەبارێ بە سەرتا و ئازارت ئەدا، پاشان من کەوتوومەتە نێوان تۆ و وەحییەوە..

فەرمووی:

خۆت نارەحەت مەکە ئەبو ئەییووب لەبەر ئەوەی خەڵکی زۆر سەرمان لێ ئەدات وا چاکترە بۆ ئێمە کە لە خوارەوە بین..

ئەبو ئەییووب ئەڵێ:

گوێڕایەڵیم کرد بۆ فەرمانەکەی پێغەمبەری خوا صلی اللە علیە وسلم تا لە شەوێکی ساردا گۆزەی ئاوەکەمان شکا و ئاوەکەی ڕژایە ناو باڵاخانەکەوە. خێرا هەڵمەتمان برد بۆ نەهێشتنی ئاوە ڕژاوەکە و، جگە لەقوماشێکی قەدیفە کە لە جیاتی لێفە ئەماندا بە خۆمانا

هیچمان بەلاوە نەبوو، بە پەلە دەستمان كرد بە وشك كردنەوەی ئاوەكە بە قوماشەكە نەوەكو دڵۆپە دا بداتە خوارەوە سەر پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم.

هەر كە ڕۆژ بووەوە هاتمە خوارەوە لای پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم و وتم:

دایك و باوكم بە قوربانت بن! پێم ناخۆشە من لە سەرەوە بم و تۆش لە خوارەوە. پاشان دەنگ و باسی گۆزەكەم بۆ گێڕایەوە و ئەویش بە گوێی كردم و سەركەوت بۆ باڵاخانەكە و من و خێزانەكەشم دابەزینە خوارەوە..

تا ئەم ڕادەیە موسڵمانەكان بە تەنگ دڵ ئارامیی پێغەمبەری خواوە بوون. نەیان ئەهێشت دڵی گەرد بگرێ. سەربازی بە وەفا و مەرد و قارەمان بوون. بۆیە ڕەزامەندیی خوا و سەربەرزیی هەردوو جیهانیان بەدەست هێنا..

پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نزیكەی حەوت مانگ لەماڵی ئەبو ئەییووبا مایەوە هەتا مزگەوتەكەی خۆی - لەو زەوییە چۆڵەدا كە وشترەكە چۆكی تیا دا دا[1] - تەواو بوو و گواستیەوە بۆ ناو ئەو ژوورانەی كە بە دەوری مزگەوتا بۆی خۆی و خێزانەكانی كردبوویەوە.

بەمە خوای گەورە ویستی وابوو خێر و خۆشیی و پیرۆزی دراوسێییەتیی پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم لە كیس ئەبو ئەییووب نەدات، تا ئەوپەڕی میهرەبانیی پێكەوە بژین و لە قوڵایی دڵیانا یەكتریان خۆش بوێ، بە شێوەیەك كە هیچ جیاوازیی و من و تۆیەك لە نێواندا نەبێت.

---

(١) شوێنی چۆك دا دانی وشترەكە ئێستە مینبەری مزگەوتەكەی پێغەمبەرە صلی الله علیه وسلم لە مەدینە.

پێشەوای ڕاستەقینە و موسڵمانی دڵگوشاد

هێمنیی و ئاسایش و برایەتیی و بەیەکابوون و خۆشەویستیی باڵیان کێشابوو بەسەر پایتەختی دەوڵەتی قورئاندا. کۆمەڵی خواناس خەریکی خواناسی و پەروەردە و بەڕێوەبردنی کاری ڕۆژانەی سەرشانی بوو، خەریکی بنیات نانی قەڵای داد و یەکسانیی بوو تا ببێتە پەنای ماف خوراوان.

کۆمەڵی جوامێر ملکەچی فەرمانەکانی خوا و پێغەمبەری خوا بوو. بۆیە هەموو ڕێگایەکی سوود بەخشی گرتبۆوە بەر بۆ گەیشتن بەو ئامانجە بەرز و پیرۆزانەی کە مایەی حەسانەوەی ئادەمیزادن.

بە تایبەتیی پێغەمبەری ئازیز صلی الله علیه وسلم و هاوەڵە زۆر نزیکەکانی، ئەمان زیاتر لە هەموو کەسێ بەرژەوەندیی تایبەتییان لەبیرچووبۆوە لە پێناوی خزمەت کردنی ئیسلامی بێگەردا، ئەمان خۆیان و ماڵ و خێزانیان لەبیر چوو بۆوە، مەبەستی سەرەکییان لە ژیان بریتیی بوو لە خزمەت کردن..

دیارە هەموو سەرکردە و هەڵسووڕێنەرانی کاروباری وڵاتان دەست بەرداری کاسبیی ئەبن و ژیانیشیان بۆ مسۆگەر ئەکرێت لە بەرزترین پلە و تواناادا..

کەچی پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم و هاوەڵانی بەر لەوەی بەخششی ئاسمانیان بۆ بێت هەر یەکەیان پیاوێکی لێهاتووی دەست و دەم پاك بوو بە مەردانە ئەژیا و گوزەرانی مسۆگەر ئەکرد، بەڵام دوای هاتنی ئیسلام و گران بوونی ئەرکی سەرشانیان ناچار بوون دەست بەرداری کاسبیی ببن و ئاوڕی یەکجاریی بدەنەوە بۆ لای ڕێبازی ڕزگار کەر. لەگەڵ ئەمەشا هێشتا ژیانێکی ئاسایشیان نەئەکرد چ بۆ خۆیان وە چ بۆ خاوخێزانیان، بەڵکو ئەو دارایی و سامانەی کە هەیان بوو یا ئەوەی کە ئەهاتە مشتیان زۆربەی زۆریان لە پێناوی ئیسلامدا خەرج ئەکرد. بەمە خۆیان بە جارێ لە ژیانی ئەم جیهانە بێبەش کردبوو بە هیوای ژیانی پاشە ڕۆژەوە چونکە هەڵسوڕێنەری کاروباری موسڵمانەکان بوون!!

ئەو موسڵمانانەش کە دەست ڕۆیشتووبوون بەو پەڕی جوامێرییەوە دەستیان بە ماڵ و سامانیانەوە ئەنا، تا ڕەزامەندیی پەروەردگاریان دەست کەوێ..

عەبدوڵڵای کوڕی عەبباس خوا لێیان ڕازیی بێت ئەگێڕێتەوە:

لە قوڵەی گەرمای نیوەڕۆیەکی هاویندا ئەبوبەکر خوا لێی ڕازیی بێت دێتە دەرەوە بۆ مزگەوت و عومەر خوا لێی ڕازیی بێت چاوی پێ ئەکەوێ و ئەپرسێ:

چۆن لەم ساتەدا هاتوویتە دەرەوە؟!

ئەفەرموێ: لە تاوی برسێتییدا!

عومەر ئەفەرموێ: بە خوا منیش تەنها لەبەر ئەوە!!

لەم کاتەدا پێغەمبەری خواش هاتە دەرەوە و لێی پرسین:

چۆن لەم ساتەدا هاتوونەتە دەرەوە؟!

فەرموویان: لە تاوی ژانە سکی برسێتییدا!

فەرمووی: بەو خوایەی گیانمی بە دەستە منیش تەنها لەبەر ئەوە..

ئازیزەکانم. خۆشەویستەکانم. پێشەواکانم. ئەی هەڵگرانی بانگی رزگاریی ڕاستەقینە. ئەی هەڵگرانی مەشخەڵی ئازادیی ڕاستەقینە. ئەی پاڵەوانانی ڕێگای سەربەستیی و داد و یەکسانیی..

ئەی پێغەمبەری ئازیز. ئەی ئەبوبەکری خۆشەویست ... ئەی عومەری قارەمان دڵم گڕی گرتووە. هەست و هۆشم خرۆشاوە. سەرم سوڕ ماوە لە ئادەمیزادی بەدبەختی سەر لێ شێواوی مێشك بەنج کراوی چاوبەستراو. وا پشتی لە ڕێبازە بێگەردەکەی خوا هەڵکردووە و بە ملی کەچ و سەری شۆڕەوە شوێنی ڕێبازە نەفامییە زیان بەخشەکان کەوتووە..

بە نیازی خۆی ئەیەوێ لە سایەی ئەو بیروباوەڕە دەست بڕانەدا بحەسێتەوە. نازانێ هەتا ئەوە ڕێڕەوی بێت مەگەر هەر زامەکانی بە سۆ بن و پێیانەوە بتلێتەوە..

بە نیازی خۆی پێشەوای دڵسۆزی دەست نیشان کردووە، نازانێ بەسەر خوێن و گۆشت و عارەق و شەرەفی ئەوەوە ئەوان ئەگەنە ئاوات. ئاواتی گڵاویان. سەرەنجامیش پەشیمانیی هەر دوو جیهانی بە شوێنەوەیە.

ئازیزەکانم. ناچارم بە پێی توانا تا هەرکوێ دەنگم و دەنگی هەموو خوشك و برایەکی ئیماندارم بڕ ئەکا، بە هەموو هێزێکمانەوە، هاوار بکەینە ئادەمیزاد: ئیتر بەسیەتی، ئیتر بگەڕێرەوە. تاکەی بە دەستی خۆت، خۆت ئەکەیتە بەندەی ئەڵقە لە گوێی دوژمنانی مرۆڤایەتیی؟!

تا کەی بە دەستی خۆت قوڕاو ئەگریتەوە و خۆتی تێ ئەخەیت؟!

وەرە بە ویژدانەوە، بەبێ لایەنگیریی، سەرنجی مێژووی ئادەمیزاد بدە. بزانە داخۆ سەربازخانەی خوا دۆستی ئادەمیزاد بووە و حەسانەوەی پێشکەش کردووە یان سەربازخانەی شەیتان؟!

بزانە داخۆ لە سایەی بەرنامەی خوادا مرۆڤایەتیی سەربەست و ڕزگار بووە یان لە سایەی بەرنامەی نەفامییدا؟!

بەڵێ پێغەمبەری ئازیز و دوو هاوەڵی نزیکترینی ئەمە ڕابواردن و خۆشی یانە لە سایەی حکوومەتێکا کە خۆیان کاربەدەست و هەڵسووڕێنەرێنی!!

کۆمەڵی ئیماندار وا لەوپەڕی خۆشیی و ئارامییدا، کەچیی سەرکردە و پێشەواکان دەستیان لە بەرژەوەندیی خۆیان بەرداوە بۆ خزمەتی ئیمانداران و وا برسییانە. هەتا نانی وشکیش کە برسێتیی بێ ویژدان سەرکوت بکا دەستیان ناکەوێت.

با مرۆڤە ماف خوراوەکان بێن.

با مرۆڤە راستیی ویستەکان بێن.

با مرۆڤە داد ویستەکان بێن..

با مرۆڤە ڕەش و رووتەکان بێن..

با مرۆڤە خاوەن دڵ و مێشك و ویژدانەکان بێن..

با بێن و سەیرکەن. ئەمەتا ڕێباز. ئەمەتا یاسا. ئەمەتا ماف. ئەمەتا یەکسانیی و داد خۆنەویستن. بەسیەتی خۆخەڵەتاندن!!

پاشان پێغەمبەری خۆشەویست صلی الله علیه وسلم فەرمووی:
هەڵسن بێن لەگەڵما..

هەرسێکیان بەرەو ماڵی ئیماندارێك کە خوا و پێغەمبەری خۆش ئەویستن کەتنە ڕێ. بەرەو ماڵی ئەبو ئەییووبی ئەنصاریی، دراوسێی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم.

ئەبو ئەییووب زۆر پێغەمبەری خوای خۆش ئەویست، بۆیە هەموو ڕۆژێ خواردنی تایبەتیی بۆ ئەخستە لاوە، جا ئەگەر دوابکەوتایە و لە کاتی خۆیا فریای نەکەوتایە ئەوست ئەیدایە دەرخواردی خێزانەکەی..
ئەبو ئەییووب ئەڵێ:

نانی ئێوارەمان چاك ئەکرد بۆ پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم و ئەمانناردن بۆی، کاتێ پاشخوانەکەی ئەناردەوە من و خێزانەکەم ئەگەڕاین بزانین لەکام لاوە جێگە دەستەکەی تیا دیارە تا لێی بخۆین و پیرۆزییمان دەست بکەوێ..

کاتێ گەیشتە بەر دەرگاکەیان خێزانەکەی هاتە دەرەوە و بەوپەڕی دڵ فراوانیی و میوان پەزێرییەوە بەخێرهاتنی لێ کردن. جا پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم فەرمووی:
ئەبو ئەییووب لە کوێیە؟

ئەبو ئەییووب لەناو باغێکی دار خورمای نزیکیدا ئیشی ئەکرد، کە دەنگی پێغەمبەری بیست بە پەلە هاتەوە و ئەویش بەخێرهاتنێکی گەرمی میوانەکانی کرد و بەسەر سوڕمانەوە وتی:

ئەی پێغەمبەری خوا، تا ئێستە لەم کاتەدا نەهاتوویت بۆ لامان[1].
فەرمووی: ڕاست دەکەی.

پاشان ئەبو ئەییووب فڕکەی کرد و لەناو باغە خورماکەیدا هێشووە خورمایەکی بڕی، کە خورماکانی لە گەییو نیوە گەییو تێکەڵ بوو و هێنایەوە بۆ میوانە ئازیزەکانی. پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم پێی ناخۆش بوو ئەبو ئەییووب زیانی لێ بکەوێ بۆیە فەرمووی:

نەمویست ئەمە ببڕیت، بۆچ خورما گەییوەکانت بە هێشووەکانەوە نەچنی بۆمان؟

وتی: ئەی پێغەمبەری خوا، پێم خۆش بوو لە گەییو و نیوە گەییوەکانیش بخۆیت، هەروەها حەیوانێکیشت بۆ سەر ئەبڕم..

فەرمووی:

ئەگەر سەرت بڕی شیردەر سەر مەبڕە.

ئەبو ئەییووب خوا خوای ڕۆژێکی وەهای بوو تا دراوسێی خۆشەویست بە پەرمینەوە خۆی بکا بە ماڵیا و میوانی تریش لەگەڵ خۆیا بێنێ، بۆیە خێرا چتیرێکی گرت و دای بە زەوییدا، پاشان بە خێزانەکەی وت: تۆش نانی تازەمان بۆ پێ بگەیەنە. خۆیشی چتیرەکەی کەوڵ کرد و کردی بە دوو بەشەوە: بەشێکی سوور کردەوە و بەشەکەی تریشی برژاند. تا ئەم ئەمەی کرد خێزانەکەی گورج و گۆڵ نانی گەرمی پێ گەیاند..

---

(١) ئەم وتەیەی ئەبو ئەییووب ئەوە ئەگەیەنێ کە یەکەم جارە پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم لە خۆیەوە و لەکاتی نان خواردندا چوبێتە ماڵی ئەبو ئەییووبی دراوسێی، بەڵکو هەر ماڵێکی تر کە ئەبو ئەییووب ئەگادار بێ.

کاتێ خواردن پێ گەیشت و خرایە بەردەستی پێغەمبەر و دوو هاوەڵەکەی، پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم پارچەیەك لە گۆشتەکەی هەڵگرت و خستیە ناو نانێکەوە و فەرمووی:

ئەبو ئەییووب هەستە بە پەلە ئەم پارچەیە بەرە بۆ فاگیمە، چەند ڕۆژێك ئەبێت لەمەی دەست نەکەوتووە[1].

هەڵوێستەکانت زۆر بەرز و پیرۆزن ئەی پێغەمبەری ئازیزم! ئەی ڕزگارکەری مرۆڤایەتی!! تەنها خۆت نیت کە بەرژەوەندیی تایبەتیت خستبێتە پشت گوێ، بەڵکو هاوەڵە نزیکەکانت.. وەزیری دەستە ڕاست و دەستە چەپت. خێزان و منداڵەکانیشت هاوبەشن لە هەڵمەتی ڕزگاریخوازیدا. فاطیمەی نازداریش. ئەو فاطیمەی کە یەکێکە لەو چوار ئافرەتەی کە لە ناو هەموو ئافرەتاندا بە تەواویی پێگەیشتوون ئەویش بەشدارە لەم هەڵوێستە بەرزەدا. لەم خۆنەویستنەدا. لەم خزمەتە گەورەیەدا. فاطیمەی جگەرگۆشەت چەند ڕۆژێك گۆشت بە چاو نابینێ. کەچی هەردەم بەتاڵێکی خۆپەرست توانیی دوو کەس بخەڵەتێنێ و دەست خەڕۆیان بکا، لافی ڕزگاریی و ڕزگاریخوازیی لێ دەدات[2]..

---

(١) ئەمە دەری ئەخا خێزانەکانیان بە پلەی خۆیان برسیی نەبوون، هیچ نەبێ شتێکی ئەوتۆیان بووە تا خۆیانی پێ تێربکەن، بەڵام لە سنووری تێربوونی ماڵ و منداڵدا، نەك بەشی سەرۆك خێزانەکان بکات، بۆیە وا برسێتیی زۆری بۆ هێنابوون. ئەمەش لەوەوە وەری ئەگرین کە موسڵمان ئەبێ پیشەی خۆنەویستن بێ. خزمەتکردن بێ. بۆیە ئەبێ دوای بێخەم کردنی خێزان و منداڵ ئەوسا خەمی خۆی بخوا، هەروەك لە پێشەوە رەعیەتەکەی تێر ئەکا وەهاش خێزانەکەی پێش خا. ئەمە سەرسوڕمانیشی ناوێ چونکە پەروەردەی قوڕئان ناوازەیە.

(٢) لە ڕاستییدا هەڵبژاردنی ناوچەی حیجازی وشك و کەم دەرامەت و ژیان

بەڵێ میوانەکان لە ماڵی ئەبوئەییووب تێریان خوارد پاشان پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم فەرمووی:

((خُبزٌ، ولحمٌ ، وتمرٌ ، وبسرٌ ، ورطبٌ !!!))

واتە: نان و گۆشت و خورما و خورمای نیوە گەییو و خورمای تەواو گەییو!! فرمێسك بەچاوەکانیا هاتە خوارەوە، پاشان فەرمووی:

((والذي نفسي بيده إنَّ هذا هو النعيم الذي تسألون عنه يوم القيامة، فإذا أصبتم مثل هذا وضربتم بأيديكم فيه فقولوا: (بسم اللّه) فإذا اشبعتم فقولوا: الحمد لله الذي هو أشبعنا وأنعم علينا فافضل)).

واتە: بەو خوایەی گیانی منی بە دەستە ئەمە ئەو ناز و نیعمەتەیە کە لە ڕۆژی قیامەتا لە بارەیەوە پرسیارتان لێ ئەکرێ[1] جا ئەگەر لەمەتان پێ بەخشرا و دەستتان کرد بەخواردنی بڵێن :

((بسم اللّه))

وە دوای تێر خواردنیش بڵێن :

((الحمدلله الذي هو اشبعنا وانعم علينا فأفضل)) .

و گوزەران سەخت، بۆ ئەوەی درەختی ئیسلامی تیا بنێژرێت، دانایەتیی زۆری تیایە، یەکێکیان ئەوەیە ئەم نەمامە پێویستی بە پیاوانی لێهاتووی بەرگەگر هەیە کە هەموو تاڵیی و سوێریەکیان بەلاوە ئاسان بێت و بتوانن بەرگەی شاڵاوی نەفامیی و تەنگ و چەڵەمەی ڕۆژگار بگرن و، بتوانن ڕۆژانی ڕەش و پڕ ستەم و مەینەتیی و کەم دەرامەتیی بەسەر بەرن.

(١) مەبەستی پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم لە ئایەتی هەشتەمی سورەتی (التكاثر) ە، کە ئەفەرموێ:

﴿ ثُمَّ لَتُسْـَٔلُنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ ٱلنَّعِيمِ ۝٨ ﴾...

پاشان پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم هەڵسا و بە ئەبوئەییووبی فەرموو: ((إئتنا غداً)) واتە: سبەینێ وەرە بۆ ماڵی خۆمان ..

پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم بەرامبەر بە هەرکەسێ چاکەیەکی لەگەڵا بکردایە حەزی ئەکرد پاداشتی بەچاکە بداتەوە. بەڵام ئەبو ئەییووب بەگوێیەوە نەبوو، بۆیە عومەر خوا لێی ڕازیی بێت: پێی فەرموو ئەبو ئەییووب پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم فەرمانت بەسەردا ئەدا کەوا سبەینێ بچیت بۆ ماڵی خۆیان..

ئەبو ئەییووب ووتی:

دەست بەردار و گوێڕایەڵم بۆ پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم..

بۆ ڕۆژی دووەم ئەبو ئەییووب بۆ جێ بەجێ کردنی فەرمانەکەی پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم چوو بۆ ماڵیان و ئەمیش لەپاداشتیا کەنیزەکێکی منالی پێ بەخشی کە لە بەر دەستی خۆیا بوو پێی فەرموو:

((استوصي بها خيراً - يا أبا أيوب - فإنا لم نر منها

إلا خيراً ما دامت عندنا))

واتە: ئەبو ئەییووب ئامۆژگاری چاکەی بکە، چونکە چەنێ بە لامانەوە بووە لە چاکە بەولاوە هیچمان پێوە نەدیوە.

ئەبو ئەییووب گەڕایەوە ماڵەوە. دیارییەکەی پێغەمبەری صلی الله علیه وسلم لەگەڵا بوو. کاتێ خێزانەکەی چاوی پێ کەوت پرسی:

ئەمە هی کێیە ئەبو ئەییووب؟!

وتی: هی خۆمانە.. پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم پێی بەخشیوین..

وتی: دەی کەواتە خاوەن بەخشیش بە گەورە و بەخششەکەش بەڕێز بگرە..

وتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم ئامۆژگاری کردووین بە چاکیی لەگەڵیا بجوولێینەوە.

خێزانەکەی وتی: جا چی بکەین لەگەڵیا چاك بێ تا ئامۆژگارییەکەی پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم جێ بە جێ بکەین؟

وتی:

بەخوا بۆ ئامۆژگارییەکەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم چاکتر شك نابەم جگە لەوەی ئازادی بکەم...

وتی: ڕێگای ڕاستت دۆزیوەتەوە و سەرکەوتووش ئەبیت.

بەمە ئەبو ئەییووب لە ڕێی خوا ئازادی کرد..

ئازادی کرد تا سەر لە نوێ ژیانی ئادەمییانەی بکاتەوە بەبەردا. تا تامی ژیانی ڕاستەقینە بکات، چونکە لە تەرازووی ئیسلامدا بەندایەتی واتە مردن، هەر چەندە هەموو مافێکی بەندە پارێزراوە لە یاسای ئیسلامدا، ئازاد بوونیشی بریتییە لە زیندوو کردنەوەی..

لە پێناوی بیروباوەڕدا

ئەبو ئەیووب هەرچۆن دراوسێیەکی زۆر چاك بوو بۆ پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم هەروەهاش سەربازێکی ڕاستگۆی بەوەفابوو لەبەر دەستیا. تەنها ڕەزامەندی خوا و پێغەمبەری ئەویست..

تەنها بەرژەوەندی ئیسلام و موسڵمانەکانی ئەویست، بۆیە کە هەستی ئەکرد هەندێ لە خزمەکانی - لە بەنی نەجار - دڵیان بە وتەی مونافیق و جولەکەکان لە خشتە براوە و دژی ئیسلام و پێغەمبەری پێشەوا صلی الله علیه وسلم ئەجوڵێنەوە، زۆری پێ ناخۆش بوو. ناچار بوو واز لە هەموو پەیوەندییەك بێنێ کە پێچەوانەی دینەکەی بێت. خزمێك کە دوژمنی بیروباوەڕ بێت بۆچی باشە؟

خزمێ کە وەفای بۆ خوا و پێغەمبەری ئازیز صلی الله علیه وسلم نەبێت و بە چرپ و چاپی خوانەناسان بخەڵەتێ ئەبێ چ کەڵکێکی خزمی موسڵمانی بگرێ؟

خزمێ خەمی قیامەتی خۆی نەخوا، ئەبێ چۆن خەمی دنیای خزمی موسڵمانی بخوا؟

ئەوەبوو بەرە بەرە مونافیقەكان خەریك بوو قسەیان بكەنەوە یەك دژی موسڵمانەكان و پێغەمبەری پێشەوایان تا بە چرپ و چاپی ترسنۆكانە دەریان پەڕێنن[1]، جا ئەهاتنە مزگەوت و گوێیان ئەگرت بۆ وتووێژی موسڵمانەكان بۆ ئەوەی كە جیابوونەوە لێیان گاڵتەیان پێ بكەن و بە سووكیی سەیری دینەكەیان بكەن..

ڕۆژێكیان پێرێكیان لە مزگەوت كۆبوونەوە و سەریان كردبوو بە یەكا و بە چپەوە قسەیان ئەكرد، كاتێ پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم چاوی پێیان كەوت بەو شێوەیانەوە، فەرمانی دا بكرێنە دەرەوە، خێرا موسڵمانەكان هەڵمەتیان بردە سەریان و لاقیان گرتن و فڕێیان دانە دەرەوە..

یەكەم كەسێ كە هەڵسا ئەبو ئەییووب بوو، هەڵسا بۆ سەردارێكی مونافیقی خزمی خۆی كە ناوی عەمری كوڕی قەیس بوو كە لە بەنی نەججار بوو پارێزەری خواكانیان بوو لە سەردەمی نەفامییدا. دەستی دایە قاچێكی و بە ڕاكێشان فڕێی دایە دەرەوە و ئەویش ئەیوت: ئەوە ئەبو ئەییووب لە خەرمانی خورما وشك كردنی بەنی

---

(١) مونافیقان لەهەموو چەرخێكا چینێكی جیاوازن. ناونیشانی سەرەكییان ترسنۆكییە، ناوێرن ڕاستەوخۆ دوژمنایەتیی خۆیان بۆ كۆمەڵی ئیماندار دەرخەن. وا ئەزانن ئەگەر تەنها سەریان بشارنەوە ئیتر بەسە و پاشماوەی لاشەیان دیار نیە. دەرمانی دۆزینەوەی ئەو كۆمەڵە ترسنۆكە لەلایەن مسوڵمانانەوە، لەخوا ترسانە. باوەش كردنە بە قوڕئانا. پەروەردەكردنی دڵ و دەروونە لەسەر خواپەرستیی، تا بە شێوەیەكی بیر لێ نەكراوە خوای گەورە دەست نیشانیان بكا بۆیان و پشتیان پێ نەبەستن. ئەگینا كەمتەرخەمیی كردنی موسڵمانان لە خوا پەرستییدا، ئەبێتە كوێربوونی چاویان و خەڵەتاندنیان لە لایەن مونافیقەكانەوە. ئەمەش سزایەكی خواییە.

(ثعلبة) دا دەرم ئەکەیت؟ ((واتە: زەویی و ناوچەی خۆمانە !)).

ئەبو ئەییووب بەبێ وەڵام دانەوە بەجێی هێشت و هەڵمەتی بردە سەر خزمێکی تری کە رافیعی کوڕی وەدیعە بوو، جلەکانی گرت و توند ڕایکێشا و دای بە دەم و چاویا و لە مزگەوت کردیە دەرەوە و ئەیوت: ئۆف، چ مونافیقێکی پیسی! لە کوێوە هاتووی بگەڕێرەوە و لە مزگەوتی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەمێنیت!.

نەك تەنها ئەبو ئەییووب بەڵکو هەموو موسڵمانێك وەك ئەو سەربازی بە وەفا و دڵسۆز بوو، هەر کامیانت بگرتایە بە پیاوانە پەیمانی دابوو بە ئیسلام، بۆیە هەریەکە - لەوانەی لەوکاتەدا ئامادەی مزگەوت بوون لە لایەکەوە هەڵمەتی ئەبردە سەر مونافیقەکان تا بەشداری پاك کردنەوەی مزگەوت بکات..

لە کاتێکدا ئەبو ئەییووب خەریکی دەرپەڕاندنی خزمە مونافیقەکان بوو، عومارەی کوڕی حەزم هەستا بۆ زەیدی کوڕی عەمری مونافیق کە ڕیشێکی درێژی هێشتبۆوە. عومارە دەستی دایە ڕیشەکەی و بە بێ بەزەیی ڕای کێشا تا لە مزگەوت کردیە دەرەوە، پاشان بە هەردوو دەستی توند دای بە سەر سنگیا و کەوت بە پشتا و بە پاڵەوە ئەیوت: ملت شکاندم عومارە..

عومارە وەڵامی دایەوە: خوا لە ناوت بەرێ ئەی مونافیق، ئەو سزایەی کە خوا بۆتی ئامادە کردووە لەوە بەتینترە. نزیکی مزگەوتی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەکەویتەوە.

ئەبو موحەممەدیش لە بەنی نەججار کە بەشداری جەنگی بەدری کردبوو لەگەڵ مەسعوودی کوڕی ئەوس هەڵسان بۆ مونافیقێکی گەنج کە ئەمە یەکەم گەنجە لە مونافیقەکانا ناسراو بێت، کە ناوی

قەیسی کوڕی عەمڕی کوڕی سەهل بوو، بەسەر شان و ملیا ڕایان کێشا هەتا لە مزگەوت کرایە دەرەوە..

عەبدوڵڵای کوڕی حاریثیش هەڵسایەوە بۆ حاریثی کوڕی عەمڕی مونافیق کە قژێکی درێژی هەبوو، عەبدوڵڵا دەستی گەیاندە قژەکانی و بە توندی ڕای کێشا بە زەوییدا هەتا گەیاندییە دەرەوەی مزگەوت.

حاریثی مونافیق وەکو بیەوێ گلەیی بکا لە عەبدوڵڵا وتی: زۆر دڵ ڕەقیت بەکارهێنا لە گەڵما ئەی کوڕی حاریث، عەبدوڵڵا وەڵامی دایەوە: شایانی ئەوەیت، ئەی دوژمنی خوا، لە سەر ئەو قورئانەی کە لە بارەتەوە هاتۆتە خوارەوە. نزیکی مزگەوتی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەکەویتەوە، چونکە تۆ گڵاویت.

هەروەها موسڵمانێك لە بەنی عەمڕی کوڕی عەوف هەڵسایەوە بۆ برایەکی خۆی کە ناوی (زووەیی) کوڕی حاریث بوو لە مزگەوت کردیە دەرەوە و بە ئۆف و ئاخ بێزاریی خۆی لێ دەربڕی و پێی وت: شەیتان بە سەرتا زاڵ بووە و خەڵەتاندووتی.

بەم شێوەیە کۆمەڵی ئیماندار بە فەرمانی پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم خزمە مونافیقە ترسنۆکە دڵپیسەکانیان و دەرپەڕاند و مزگەوتیان لێ پاك کردنەوە و وەفاداریی و دڵسۆزیی و راستگۆیی خۆیان سەلماند بۆ پێغەمبەری ئازیز و دینە بێ گەردەکەی.

بەم شێوەیە کۆمەڵی ئیماندار لە پێناوی بیروباوەڕدا دەستیان لە هەموو پەیوەندییەکی نەفامیی بەردا و بە دڵ و بە گیان لێ بڕان بۆ خزمەتی ئیسلام.

سەربازی دڵسۆز

لە ساڵی شەشەمی کۆچییدا پەیمانی حودەیبیە لەنێوان موسڵمانەکان و قورەیشدا بەسترا، کە یەکێ لە بەندەکانی ئەوەبوو تا ماوەی دە ساڵ جەنگ و کوشتار لە نێوانیاندا ڕوونەدات..

ئەم پەیمانە کارێکی پڕ دانایەتی پێغەمبەری پێشەوا صلی اللە علیە وسلم تا بتوانێ لا بکا بەلای جولەکەی ئاشووب و ئاگر هەڵگیرسێنەردا. ئەو جولەکانەی کە لە خەیبەردا جەمیان خواردبوو بە هەموو شێوەیەك پیلانیان دائەنا تا عەرەبە بت پەرستەکان هەڵێن و لەشکر بەرنە سەر پایتەختی حکوومەتی ئیسلامیی تازە پێگەیشتوو.

بۆیە بە هەڵهاتنی مانگی موحەڕڕەمی ساڵی حەوتەمی کۆچیی پێغەمبەری خوا صلی اللە علیە وسلم خۆی کۆکردەوە تا هێرش بەرێتە سەر خەیبەری ناپاك کە خاوەنی (١٠) دە هەزار جەنگاوەری پڕ تفاقی خاوەن قەڵا و سەنگەری سەخت بوون، بە مەرجێ لەشکری موسڵمانەکان بریتی بوو لەو هەزار و چوار صەد سەربازەی کە ئامادەی پەیمانی حودەیبیە بوون..

کورتەکەی بە کۆمەکیی و پشتیوانیی خوای گەورە لەشکری هیلاك و ماندوو و بێ تفاقی مەدینە، توانی قەڵای سەختی جوولەکەی ئاشووب تێك بشکێنێ و لەشکری خراپ ویست دەست کۆتا بکا..

جا بە پێی یاسا و باوی جەنگ موسڵمانەکان هەندێ لە ئافرەتە جولەکەکانیان بە دیل گرت[1]،کە یەکێ لەوانە صەفیەی کچی حویەیی کوڕی ئەخگەب بوو کە ئەوەبوو لە دواییدا بە ڕەزامەندیی خۆی موسڵمان بوو و بووە یەکێك لە خێزانەکانی پێغەمبەر و دایکانی ئیمانداران[2]...

دوای دوورکەوتنەوە لە ناوچەی خەیبەر بە پێی ڕەزامەندی صەفیە خۆی، کرایە بووك. جا ئەو شەوە بێ ئەوەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم ئاگادار بێت موسڵمانێکی ئەنصاریی مەترسی لێ نیشت لە صەفیە و قەومەکەی نەوەکو خراپەیەك دەرهەق بە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم بکەن، بە تایبەتی دوای ئەوە زەینەبی خێزانی سەللامی کوڕی میشکەم ژەهری کرد بە گۆشتی مەڕەوە و خەریك بوو دەرخواردی پێغەمبەری بدا، بۆیە بڕیاری دا ئەو شەوە لە دەرەوەی چادرەکەدا پاسەوانی پێغەمبەری خوا بێت. ئەو شەوە تا بەیانیی شمشێرەکەی لە کێلان دەرهێنابوو و بە دەوری چادرەکەدا ئەسوڕایەوە..

---

(١) موسڵمانەکان ناچار بوون کافران بەدیل بگرن چونکە کافرانیش موسڵمانەکانیان بە دیل ئەگرت، بەڵام جیاوازیی بەرنامەی ئیسلام و بەرنامەی کافران لێرەشدا دەرئەکەوێ کە ئیسلام سۆز و ڕەحمی زۆری بەکارهێناوە بەرامبەر بە دیلەکانی جەنگ، بە پێچەوانەی کافرانەوە کە هەموو خراپەیەك بەرامبەر بە موسڵمانە دیلەکان ئەکەن.

(٢) مەگەر بە پشتیوانیی خوا موسڵمان بوونی صەفییە خوا لێی ڕازیی بێت لە نامیلکەیەکی تایبەتییدا پێشکەش بکرێت.

دەمە و بەیان پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم گوێی لە جم و جۆڵی بوو، پرسی :

چیت ئەویَ ئەبو ئەییووب؟

وەڵامی دایەوە:

ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم ترسام ئەم ئافرەتە دەستت لیَ بوەشێنیَ، چونکە باوك و مێرد و قەومەکەی کوژران و ئەمیش نەو موسڵمانە و هێشتا دڵی دانەمەزراوە، بۆیە ترسام نەوەکو تووشی زیانێکت بکا. وتم: ئەگەر بجوڵێتەوە لێتەوە نزیکم..

پێغەمبەریش فەرمووی:

خوایە ئەبو ئەییووب بپارێزە، هەر وەك ئەمشەو منی پاراست..

داخــوازیی ســەرەمــەرگ

ئەبو ئەییووب هەروەك موسڵمانێکی تێگەیشتووی دڵ و دەروون فراوان بوو، هەرواش موسڵمانێکی بە غیرەت و کۆڵنەدەر بوو. موسڵمانێکی بە وەفا بوو بەرامبەر بەو بەڵێنەی کە دابووی بە خوا و پێغەمبەرەکەی صلی الله علیه وسلم بۆیە لە هیچ جەنگێکی ئیسلامییدا، هەر لە سەردەمی پێغەمبەرەوە هەتا سەردەمی موعاویە، دوانەکەوت و بەشداری هەموویانی کرد مەگەر سا بە یەکێکەوە پەشۆکا بێ نەیتوانیبێ لە یەکێکی ترا بەشداریی بکا..

کاتێکیش عەلیی کوڕی ئەبو طالیب خوا لێی ڕازیی بێت پایتەختی لە مەدینەوە گواستەوە بۆ کووفە، ئەبو ئەییووبی کردە والیی مەدینە و، لە جەنگی ((خواریج))دا لەگەڵ موسڵمانەکانا بووە بە سەرکردایەتی ئیمام عەلیی و، بەشداریی نەهرەوانیشی کردووە..

موعاویە لە ساڵی پەنجا و دووی کۆچییدا[1] بە سەرۆکایەتی یەزیدی کوڕی لەشکرێکی پێکەوە نا بە نیازی ڕزگارکردنی قیسطەنطینیە (ئەستانبوول)، لەو کاتەشدا ئەبو ئەییووب پیرێکی بە

(١) الأعلام (٣٣٦/٢)، لە هەندێ ڕیوایەتا ساڵی پەنجا و پێنجە.

سالآچوو بوو کە تەمەنی نزیکی هەشتا ساڵی بووە، ئا لەم تەمەنەدا هاوەڵێکی خۆشەویست و بەڕێزی وەك ئەم لای نەنگ نەبوو بچێتە ژێر فەرماندەیی یەزیدەوە و لە پێناوی خوادا سواری کەشتی ببێ و دەریای سپی ناوەڕاست بەرەو ئامانجی لەشکری موسڵمان بداتە بەر.

ئەبو ئەییووب چاك لە قورئان گەیشتبوو ئەی زانی کە قورئان فەرمانی داوە:

﴿ٱنفِرُواْ خِفَافًا وَثِقَالًا ...﴾ (٤١) (التوبة)

ئیتر ماوەی کەمتەرخەمیی و گۆشەگیریی نیە. کەواتە لە ئیسلاما خانەنشینیی نیە، بەڵکو موسڵمان ئەبێ تا هێزی تیایە هەتا دڵی ئیش ئەکا، بە شەو و بە ڕۆژ، چەندی لە توانا هەیە، نەوەستێ و ئیش بکا، خزمەت بکا، چاکە و ئاسایش بڵاو بکاتەوە، تا بەم شێوەیە پێویستییە جۆر بە جۆرەکانی کۆمەڵی ئیمان دار بە زورترین کات و لە باشترین شێوەدا بێنە دی، بەمە کۆمەڵی ئیماندار بە ساڵێك گەشەکردنی چەندەها ساڵی کۆمەڵانی تر وەدەست دەهێنێ. ئەمەیە چارەسەر و نەخشە تا کۆمەڵی ئیماندار پێشکەوێ و بحەسێتەوە.

بەڵام خوا ویستی وابوو دوای کەمێ لە دەست پێکردنی جەنگ لە گەڵ دوژمناندا، ئەبو ئەییووب تووشی نەخۆشییەکی سەخت بوو بە شێوەیەك پەکی خست و توانای نەما بەردەوام بێت لەسەر جیهاد..

لە کاتێکا لە جێگادا کەوتبوو یەزیدی سەرکردە بە بۆنەی نەخۆشیەکەیەوە سەری لێ دا و لێی پرسی: ئایا هیچ پێویستییت هەیە ئەبو ئەییووب؟

ئەبو ئەییووبی موسڵمان، ئاواتی موسڵمانی لەبەر چاو بوو کە بریتییە لە سەرخستنی دینی خوا و بێ پەروا چوونە پێشەوە تا کافران پەرتەوازە بکەن و کۆت زنجیری مرۆڤە چەوساوەکان بشکێنن، وتی:

سەلامم بگەیەنە بە سەربازە موسڵمانەکان و پێیان بڵێ ئەبو ئەییووب وەسێتی کردووە بۆتان هەتا ئەتوانن بەناو خاکی دوژمندا بڕۆنە پێشەوە تا بگەنە دوورترین شوێن و تەرمەکەی ئەویشتان با پێ بێت، جا لەو شوێنەدا و لە تەنیشت قەڵاکانی قیسگە نگینییەدا، لە خاکی دوژمن دا بینێژن!.

ئەم وەسێتەی کرد و گیانی شیرینی دەرچوو. لە گەشتی جیهاددا تەمەنی پیرۆزی تەواوکرد، کە زۆربەی ژیانی بەم گەشتە نایابە ڕزگاریخوازانەوە بەسەر ئەبرد..

موسڵمانی دۆست بە خوا و بە ئاوات گەیشت. ئاواتی خۆی دەست کەوت کە بریتی بوو لە تەواوکردنی ژیانی لە پێناوی بەرزکردنەوەی بیروباوەڕەکەیدا..

بەڵێ، ئەبو ئەییووب لە خاکی غەریبییدا و لە مەیدانی جەنگ دا تەمەنی تەواوکرد.. جا دوای ئەوەی یەزیدی سەرکردە نوێژی لەسەر کرد، سەربازە موسڵمانەکانیش مەردانە ئاواتەکەیان بۆ بەدی هێنا و دەستیان دایە هێرش بۆ سەر دوژمنان..

بە هێرش دوای هێرش دایان گرتنەوە، تا بەردەمیان پێ چۆڵکردن و گەیشتنە شووراکانی پایتەختی ڕۆمەکان و تەرمەکەی ئەبو ئەییووبیشیان پێ بوو، بەهەڵیان زانی، بۆیە لە خاکی کافراندا گۆڕیان بۆ هەڵکەند و لاشەی پیرۆزیان سپاردە گڵ..

بەڵام خوا ویستی وابوو ڕزگارکردنی پایتەختی کافران دوا بخات ئەو کاتە موسڵمانەکان پێیان ڕزگار ئەکرێت و هەروا بمێنێتەوە تا سەردەمی خیلافەتی عوپمانیەکان، ئەوسا ڕزگار بکرێت و بکرێتە بنکەیەکی گرنگ بۆ گەشەکردنی ئیسلام..

خوا ویستی وابوو ڕێز و خۆش ویستنێك بە ئەبو ئەییووب ببەخشێت تا ئەوەبوو پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم لە خوا پاڕایەوە بۆی تا پارێزگاری بکا لەپاداشتی پارێزگاری کردنی ئەو شەوەیدا کە لە خەیبەر گەڕایەوە، خوای گەورە لێی وەرگرت و لە هەموو هەڵوێستێکا پارێزگاریی لێ کرد، هەتا لە گۆڕەکەیشیدا کە چەند صەد ساڵێك لە خاکی ڕۆمدا بوو، زیاد لە پاراستنیشی، هەر کاتێ بێ بارانی یان بکێشایە ئەچوونە سەر گۆڕەکەی تا بەڵکو بە بۆنەی ئەوەوە خوا ڕەحمیان لەگەڵا بکا..

لەو شەوەدا کە موسڵمانەکان هێرش ئەبەن و ئەبو ئەیییووب ئەنێژن ڕۆمەکان پرسیار ئەکەن:

ئەمشەو چیتان بوو؟

موسڵمانەکانیش هەواڵیان ئەدەنێ کە ئەمە هاوەڵێکی بەڕێزی پێغەمبەرە صلی الله علیه وسلم وەسێتی کردووە لە خاکی دوژمندا بینێژن..

ڕۆمەکان بەوپەڕی سەرسوڕمانەوە بە یەزید ئەڵێن: خۆیشت و ئەوەش کە ناردوویتی زۆر بێ ئاگان. چۆن ئێوە بێ خەم بوون لێمان و نەترسان بیکەینەوە و ئێسقانەکانی بسووتێنین؟!

یەزید چی بڵێ باشە؟!

سوێندیان بۆ ئەخوا ئەگەر بە نیازی خراپەوە دەستی بۆ بەرن چی کڵێسا و گۆڕی پیاوچاکانیان وا لە خاکی ئیسلامدا هەمووی ئەڕوخێنێ و بەربادی ئەکات. ئەوسا ئەوانیش بەپێی دینی خۆیان سوێندیان بۆ خوارد کەوا ڕێزی ئەگرن و هەتا تواناشیان هەبێ پاسەوانی ئەکەن..

ئەو ڕۆژە پاڵەوانی مەیدانی جیهانیی، موسڵمانەکان بوون، دیارە ئەمەش خەڵاتی جیهادە. بۆیە کافران توانای دژایەتیی و ناپاکییان نەبوو بەرامبەر بە موسڵمانەکان. ئەو ڕۆژە موسڵمان سەربەرز بوو. خاك و ئاوی لەلایەن کافرانەوە زەوت نەکرابوو. قورئانی پیرۆز بەرنامەی ژیانیان بوو، گەنج و خوێندەواران خەریکی هەوڵ و کۆششی بێ وچان بوون بۆ بەرزکردنەوەی ئیسلام. بۆیە کافران لە پایتەختەکەشیاندا - کە قەڵایەکی وەها سەخت بوو لەشکری ئیسلام بۆ چەند صەدەیەك نەیتوانی ڕزگاری کا - هێشتا نەیان ئەوێرا دژی موسڵمانەکان بجوڵێنەوە..

ئەی ئەمڕۆ؟!

بێگومان ئەمڕۆ پێچەوانەیە!.

دیسان بێگومان خوا کۆمەك و پشتیوان بێ، بۆی ئەچینەوە و بەو بەرزیی و بڵندییە ئەگەینەوە کاتێ باوەش بکەینەوە بە قورئانی پیرۆزدا..

لە کۆتاییدا داوا ئەکەین لە خوا بمان خاتە سەر ئەو ڕێبازە ڕاستەی کە ڕەزامەندیی ئەومان دەست ئەخات و لە ئەبو ئەییووب و هاوەڵانیشی ڕازیی بێت.

واخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمين.

ســـەرچاوەکان

پەڕاو	دانەر
١ - الإصابة في تمييز الصحابة	إبن حجر العسقلاني
٢ - الإستيعاب لمعرفة الصحابة	إبن عبد البر
٣ - السيرة الحلبية	الحلبي
٤ - السيرة النبوية	إبن هشام
٥ - سيرة دحلان	دحلان
٦ - حياة الصحابة	الكاندهلوي
٧ - القصص الإسلامية	الحكمي
٨ - فقه السيرة	محمد سعيد رمضان البوطي
٩ - فقه السيرة	محمد الغزالي

١٠ - صفة الصفوة	إبن الجوزي
١١ - السمط الثمين	الطبري
١٢ - غزوة خيبر	باشميل
١٣ - الرسول في قلوب أصحابه	وليد الأعظمي
١٤ - نساء النبي	عائشة عبد الرحمن
١٥ - صور من حياة الصحابة	عبد الرحمن رأفت الپاشا

نـــاوەڕۆك

ئەبو ئەییوبی ئەنصاری
(خالیدی کوڕی زەید)

ئازیزەکانم! ئەی هاوەڵە شیرینەکانی پێغەمبەری خوا..

چاك لام ڕوونە تەنها مسوڵمانەکان بە دڵ و بە گیان ئێوەی بەڕێزیان خۆش ئەوێت چونکە ڕەفتاری شیرین و کاری مەردانەتان شارەزان.. بەڵام نەفام و هەرزە و خۆپەرست خەڵەتاو و مێشك بەنج کراو و بەکرێ گیراوی بێگانەی کافر هەروەك شەمشەمە کوێرە توانای بینینی خۆری نیە، ئەوانیش دڵیان تاقەت ناگرێ ژیانی ئێوەی قارەمان پێشکەش بە مسوڵمانەکان بکرێت، چونکە ئەزانن ئیتر نیازی گڵاویان نایەتەدی..

trizone ARCHITECTURE COVER.DESIGN

نوسینگەی تەفسیر
بۆ بڵاوکردنەوەو ڕاگەیاندن
هەولێر - شەقامی دادگا - ژێر هوتێلی شیرین پالاس

/TafseerOffice

+964 750 818 08 66
www.al-tafseer.com
tafseeroffice@yahoo.com

1500 دینار